

Тематика практичних занять.

Тема 1. Теорія грошей і кредиту

Практичне заняття №1 – 2 год.

Мета: з'ясувати підходи до розуміння суті грошей як економічної категорії, засвоїти механізм походження грошей, упевнитися в неминучості появи грошей у процесі розвитку суспільного виробництва та обміну; розглянути особливості реалізації функцій грошей в сучасних умовах, з'ясувати причини та механізм демонетизації грошових металів; розглянути еволюцію вартості грошей; розглянути основні положення теорії грошей; з'ясувати основні положення сучасного монетаризму та його значення для розробки грошово-кредитної політики; зрозуміти причини виникнення кредиту і кредитних відносин, їх взаємозв'язок з іншими економічними категоріями; розглянути основні принципи організації кредитних відносин; зрозуміти сутність та особливості основних теорій кредиту.

Питання для обговорення:

1. Виникнення грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей.
2. Розгляд грошей як товару і нетовару: порівняльна характеристика.
3. Функції грошей. Взаємозв'язок і взаємозалежність між функціями грошей.
4. Повноцінні гроші та особливості їх еволюції. Неповноцінні гроші.
5. Паперові та кредитні гроші: порівняльна характеристика. Основні форми сучасних кредитних грошей.
6. Роль грошей в економічному розвитку суспільства.
7. Умови виникнення та основні постулати теорій грошей (номіналістична теорія грошей, кількісна теорія грошей, суть теорії «керованих грошей», кейнсіанської теорія грошей.)
8. Суть кредиту, як економічної категорії. Загальні передумови формування кредитних відносин. Об'єкти, суб'єкти та функції кредиту.
9. Критерії класифікації форм і видів кредиту, їх взаємозв'язок. Характеристика основних видів кредиту.
10. Принципи кредитних відносин.
11. Природа позичкового процента, економічна основа формування рівня позичкового процента. Фактори впливу на позичковий процент.
12. Натуралістична та капіталотворча теорія кредиту.

Тема 2. Грошовий обіг і грошові системи

Практичне заняття № 2 – 2 год.

Мета: з'ясувати сутність грошового обігу та грошових потоків; розглянути структуру грошового обігу; розглянути поняття грошової маси та її структуру; з'ясувати порядок визначення швидкості обігу грошей та фактори що впливають на швидкість обігу грошей; засвоїти зміст закону грошового обігу; розглянути механізм первинної та вторинної емісії грошей; зрозуміти сутність, елементний склад та механізм функціонування грошової системи; вміти визначити основні типи грошових систем, усвідомлюючи закономірності еволюції грошових систем від металевих до знаків вартості; засвоїти процес формування сучасної грошової системи України; розглянути елементи сучасної грошової системи України; з'ясувати особливості державного регулювання грошової сфери економіки; розглянути інструменти реалізації грошово-кредитної політики.

Питання для обговорення:

1. Суть та основні суб'єкти грошового обігу.
2. Характеристика основних ринків, їх взаємозв'язок з грошовим обігом.
3. Поняття та критерії класифікації грошових потоків. Схема руху грошових потоків в економіці.
4. Готівковий та безготівковий сектори грошового обігу
5. Особливості фінансового, товарного та кредитного секторів грошового обігу.
6. Поняття грошової маси. Грошові агрегати, їх зміст та критерії класифікації.
7. Економічна характеристика грошової бази.

8. Швидкість обігу грошей, порядок її визначення. Фактори, що впливають на швидкість обігу грошей. Закон грошового обігу.
9. Первинна емісія центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей та грошово-кредитний мультиплікатор.
10. Суть грошової системи, її елементи.
11. Система металевого грошового обігу: біметалізм та його різновидності; закон Коперника-Грешема; монометалізм і його види.
12. Система паперово-кредитного грошового обігу.
13. Створення грошової системи та етапи запровадження національної валюти. Характеристика елементів сучасної грошової системи України.
14. Сучасний механізм грошової емісії в Україні. Проблеми функціонування грошової системи України.

Змістовий модуль 2.

Економічні основи банківської справи

Тема 3. Сутність, принципи побудови та функції банківської системи

Практичне заняття № 3 – 2 год.

Мета: вивчити історичний досвід та передумови створення банківської системи, економічну сутність поняття банківська система, проаналізувати нормативно-правову базу діяльності банківських установ; з'ясувати функції банківської системи як самостійної економічної структури та охарактеризувати типи банківської системи; опанувати особливості функціонування банківської системи в ринкових умовах господарювання; вивчити особливості формування та умови функціонування банківських систем країн ринкової економіки

Питання для обговорення:

1. Еволюція банківської діяльності. Сутність банку з позицій історичного розвитку.
2. Історія розвитку банківської діяльності в Україні.
3. Економічна сутність поняття банківська система, особливості її функціонування. Нормативно-правова база діяльності банківських установ.
4. Функції банківської системи як самостійної економічної структури
5. Характеристика типів банківської системи
6. Особливості функціонування банківської системи в ринкових умовах господарювання.
7. Організація і функціонування банківських систем окремих зарубіжних країн:
 - 7.1. Етапи еволюції та сучасна структура банківської системи США.
 - 7.2. Банк Англії, його утворення, організація і управління, роль і функції.
 - 7.3. Історичні передумови розвитку Європейської системи центральних банків. Сучасна банківська система Європейського простору.
 - 7.4. Становлення банківської системи Польщі, Чехії, Угорщини.

Тема 4. Центральний банк та його роль у монетарному регулюванні економіки.

Практичне заняття № 4 – 2 год.

Тема: Походження та основні напрямки діяльності центральних банків. Грошово-кредитна політика. Інструменти грошово-кредитної політики.

Мета: вивчити походження та основні напрямки діяльності центральних банків, визначити роль і місце Національного банку України у становленні і розвитку вітчизняної банківської системи. Вивчити та зрозуміти суть та вплив інструментів грошово-кредитної політики на економіку.

Питання для обговорення:

1. Походження та основні напрямки діяльності центральних банків
 - 1.1. Місце та роль центрального банку в економіці країни.
 - 1.2. Організаційно-правова характеристика центрального банку, правове забезпечення статусу НБУ.
 - 1.3. Функції центральних банків, їх особливості. Функції НБУ.
2. Класифікація інструментів грошово-кредитного регулювання.

- 2.1. Адміністративні інструменти впливу центрального банку на основні параметри грошового обігу.
- 2.2. Селективна кредитна політика, сфера її застосування.
- 2.3. Система опосередкованого регулювання грошового обігу.
- 2.4. Мінімальні резервні вимоги, аналіз їх застосування.
- 2.5. Функції мінімальних резервів, їх роль.
- 2.6. Дієвість мінімальних резервних вимог як інструменту грошово-кредитної політики в Україні.
- 2.7. Регулювання облікової ставки та банківського процента як інструмент монетарної політики.
- 2.8. Механізм регулювання за допомогою змін облікової ставки, його дієвість.
- 2.9. Облікова політика НБУ та оцінка її ефективності.
- 2.10. Операції на відкритому ринку як інструмент грошово-кредитного регулювання, їх розвиток в Україні
- 2.11. Дієвість інструментів грошово-кредитного регулювання в Україні.
3. Регулювання діяльності комерційних банків. Банківський нагляд.
 - 3.1. Економічна суть, необхідність та завдання банківського регулювання і нагляду.
 - 3.2. Принципи банківського нагляду.
 - 3.3. Система органів нагляду у зарубіжних країнах.
 - 3.4. Основні напрями регулювання НБУ діяльності комерційних банків.
 - 3.5. Методи банківського нагляду, їх застосування у різних країнах.
 - 3.6. Безвиїзний нагляд, його особливості.
 - 3.7. Інспекційні перевірки банків на місцях.
 - 3.8. Заходи впливу, що застосовуються до комерційних банків за порушення ними банківського законодавства.

Практичне заняття № 5 – 2 год.

Організація грошового обігу Національним банком України.

Тема: Кредитні відносини НБУ з банківськими установами. Роль і місце НБУ як регулятора банківської діяльності та економічних процесів.

Мета: вивчити функцію центрального банку як кредитора останньої інстанції, засвоїти види та типи кредитів рефінансування НБУ. Вивчити основні операції, що виконує центральний банк, зокрема: емісія готівки та організація грошового обігу; кредитування банківських установ, регулювання діяльності комерційних банків; вивчити суть та методи регулювання діяльності банків та банківського нагляду, засвоїти економічні нормативи; опанувати інструменти валютної політики НБУ та методи валютного регулювання.

Питання для обговорення:

1. Кредитні відносини НБУ з банківськими установами
 - 1.1. Економічна суть кредитних відносин центральних банків з комерційними банками.
 - 1.2. Розвиток кредитних відносин НБУ з комерційними банками в Україні.
 - 1.3. Основні методи рефінансування комерційних банківських установ.
 - 1.4. Рефінансування банків шляхом операцій на відкритому ринку.
 - 1.5. Стабілізаційні кредити НБУ.
 - 1.6. Проведення НБУ операцій купівлі/продажу державних цінних паперів на відкритому ринку.
 - 1.7. Депозитні сертифікати Національного банку, сфера їх застосування.
 - 1.8. Операції репо, порядок їх здійснення та особливості.
 - 1.9. Світовий досвід рефінансування комерційних банків.
2. Емісія готівки та організація грошового обігу Національним банком України.
 - 2.1. НБУ – організатор грошового обігу в країні. Принципи грошового обігу.
 - 2.2. Емісійна діяльність НБУ. Первинна та вторинна емісія.
 - 2.3. Пропозиція грошей. Роль НБУ в формуванні пропозиції грошей.
 - 2.4. Роль НБУ в регулюванні обігу готівки. Організація роботи з готівкового обігу.
 - 2.5. Методи регулювання грошового обігу НБУ.

3. Валютне регулювання і контроль
 - 3.1. Сутність валюти та валютних відносин. Конвертованість валюти.
 - 3.2. Валютний ринок. Види операцій на валютному ринку.
 - 3.3. Валютний курс, основи курсоутворення.
 - 3.4. Призначення та механізми функціонування національної, світової та міжнародних валютних систем.
 - 3.5. Платіжний баланс та золотовалютні резерви у системі валютного регулювання.
 - 3.6. Поняття і завдання валютного регулювання і контролю.
 - 3.7. Суб'єкти та об'єкти валютного регулювання. Органи валютного контролю в Україні, їх повноваження.
 - 3.8. Методи валютного регулювання, їх застосування НБУ.
 - 3.9. Регулювання валютних курсів, їх методи. Курсова політика НБУ.
 - 3.10. Офіційні валютні резерви та управління ними.
4. Обслуговуючі функції НБУ.
 - 4.1. Виконання центральними банками функції фінансового агента уряду.
 - 4.2. Обслуговування НБУ внутрішнього державного боргу.
 - 4.3. Обслуговування НБУ зовнішнього державного боргу.
 - 4.4. Управління державним боргом.
 - 4.5. Участь центрального банку у касовому виконанні державного бюджету.

Тема 5. Організація діяльності комерційних банків **Практичне заняття № 6 – 2 год.**

Тема: особливості організації банківської діяльності в Україні.

Мета: ознайомитися з видами банків, що функціонують в Україні, з'ясувати, які існують види банківських об'єднань і з якою метою вони створюються, ознайомитись із процедурою реєстрації та ліцензування, реорганізації та ліквідації банківської установи в Україні; з'ясувати структуру управління банком, основні функції та повноваження окремих вищого та окремих органів управління; зрозуміти економічний зміст окремих банківських операцій, засвоїти порядок їх відображення у його балансі, визначити види активних та пасивних операцій банку, з'ясувати особливості комісійно-посередницьких операцій банку;

Питання для обговорення:

1. Суть і види банків.
2. Порядок реєстрації банку в Україні. Створення та державна реєстрація банків.
3. Ліцензування банківської діяльності.
4. Управління банком. Органи управління та контролю банку. Управління ризиками.
5. Сутність і класифікація банківських операцій.
6. Організаційна структура банку.

Практичне заняття № 7 – 2 год.

Тема Операції банків з формування власного капіталу – 2 год.

Мета: зрозуміти економічну сутність власного капіталу банку, пізнати особливості його формування, зрозуміти порядок формування та збільшення розміру статутного капіталу, пізнати способи, що використовуються для реорганізації банків, засвоїти особливості формування резервного фонду банку, як спеціальні фонди і резерви та нерозподілений прибуток, зрозуміти сутність та призначення регулятивного капіталу.

Питання для обговорення:

1. Економічна сутність та види власного капіталу банку.
2. Статутний капітал банку та порядок його формування. Реорганізація банку.
3. Резервний капітал, спеціальні фонди і резерви як компоненти власного капіталу банку. Роль прибутку у формуванні власного капіталу банку.
4. Регулятивний капітал та його вплив на формування власного капіталу банку.

Тема 6. Оцінка надійності банків на ринку і вибір банківської установи для обслуговування

Практичне заняття № 8 – 2 год.

Тема: Процес управління ризиками, що виникають в процесі банківської діяльності. Фінансова стійкість банків.

Мета: опанувати теоретичні засади банківських ризиків та особливості процес управління ризиками, що виникають в процесі банківської діяльності; ознайомитись із організація та функціонуванням системи ризик-менеджменту в банку; вивчити методи управління банківськими ризиками та особливості контролю за банківськими ризиками; з'ясувати економічну сутність фінансової стійкості банків, фактори впливу на неї, способи її забезпечення; навчитись здійснювати Оцінка ресурсної бази банку з позицій ліквідності, платоспроможності та економічної стійкості банківської установи.

Питання для обговорення:

1. Теоретичні засади банківських ризиків.
2. Процес управління ризиками, що виникають в процесі банківської діяльності.
3. Організація та функціонування системи ризик-менеджменту в банку.
4. Ідентифікація та оцінювання банківських ризиків.
5. Методи управління банківськими ризиками.
6. Контроль за банківськими ризиками.
7. Економічна сутність фінансової стійкості банків та фактори впливу на неї.
8. Системи та методи оцінки фінансової стійкості банків.
9. Фінансова звітність та оцінювання прибутковості комерційного банку.
10. Методи оцінювання фінансової стійкості банків та управління їхньою ліквідністю.
11. Регулювання діяльності банків для забезпечення їхньої фінансової стійкості.
12. Обов'язкове резервування як метод підтримання фінансової стійкості банків.

Практичне заняття № 9 – 2 год.

Тема: Оцінка надійності банків на ринку фінансових послуг

Мета: проаналізувати особливості формування рейтингів банківських установ з точки зору фінансової стійкості на ринку фінансових послуг; навчитись визначати місце банку серед інших банків, проводити SWOT-аналіз банку, оцінювати «слабкі» та «сильні» сторони, можливості та загрози кредитної установи; приймати рішення стосовно співпраці з тією чи іншою банківською установою; вивчити системи моніторингу фінансового стану банків у світовій практиці.

Питання для обговорення:

1. Основні складові моніторингу банківської діяльності.
2. Особливості формування рейтингів банківських установ з точки зору фінансової стійкості на ринку фінансових послуг: вітчизняний та зарубіжний досвід.
3. Рейтингова система CAMEL.
4. SWOT-аналіз банківської установи.
5. Нагляд та контроль за фінансовою стійкістю банків. Фінансовий моніторинг банківської діяльності.
6. Напрями зміцнення фінансової стійкості банків та подолання кризових явищ у роботі банківської системи.
7. Методи оцінювання ділової репутації банку Оцінювання ефективності соціальної відповідальності банку.
8. Критерії вибору банківської установи для обслуговування.

Змістовий модуль 3.

Особливості взаємовідносин банків із суб'єктами ринку

Тема 7. Основи банківського обслуговування різних секторів економіки.

Практичне заняття № 10 – 2 год.

Тема: Процес банківського кредитування. Особливості кредитування різних секторів економіки

Мета: з'ясувати ознаки класифікації банківських кредитів, ознайомитися з принципами та умовами банківського кредитування, набути вміння оцінювати кредитоспроможність позичальника, пізнати форми забезпечення банківських кредитів; зрозуміти природу кредитів під заставу цінних паперів, пояснити особливості кредиту овердрафт.

1. Класифікація банківських кредитів.
2. Принципи й умови кредитування.
3. Оцінка кредитоспроможності позичальника.
4. Форми забезпечення повернення банківських позичок.
5. Процес банківського кредитування.
6. Кредитний ризик: визначення і мінімізація втрат.
7. Ціна банківського кредиту.
8. Методи управління проблемними кредитами
9. Кредит овердрафт.
10. Інвестування через кредитування різних секторів економіки.
11. Ефективність інвестиційного кредитування.

12. Практичне заняття № 11 – 2 год.

Тема: Банківська діяльність у сфері інвестицій. Операції з надання банківських послуг.

Мета: розібратися в багатогранній діяльності банків на фондовому ринку, зрозуміти яким чином Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, а також Національний банк України регулюють діяльність банків на фондовому ринку; охарактеризувати основні етапи процесу інвестування в цінні папери, розкрити порядок використання банками цінних паперів як предмета застави, зрозуміти сутність професійної діяльності банків на фондовому ринку і її значення для контрагентів фінансового ринку; зрозуміти сутність та особливості банківських послуг.

1. Загальна характеристика діяльності банків на фондовому ринку.
2. Емісія цінних паперів.
3. Позички під заставу цінних паперів.
4. Інвестиційні операції банків із цінними паперами.
5. Заставні операції банків із цінними паперами.
6. Професійна діяльність банків на фондовому ринку.
7. Факторинг та форфейтинг.
8. Лізингові операції.

Практичне заняття № 12 – 2 год.

Тема: Операції банків із обслуговування платіжного обороту.

Мета: вивчити роль банків в обслуговування платіжного обороту, розглянути суть, значення та класифікацію платіжних систем та видів платіжних інструментів, зокрема інструментів безготівкових розрахунків; вивчити зарубіжні платіжні системи.

Питання для обговорення:

1. Суть, значення та класифікація платіжних систем.
2. Види платіжних інструментів.
3. Інструменти безготівкових розрахунків. Банківські платіжні картки.
4. Зарубіжні платіжні системи.

Тема 8. Робота банківських установ із домогосподарствами.

Практичне заняття № 13 – 2 год.

Мета: з'ясувати механізм надання і погашення споживчих кредитів, скласти уявлення про сутність та роль іпотечних кредитів.

Питання для обговорення:

1. Споживчі кредити.

2. Іпотечний кредит.
3. Оцінка кредитоспроможності позичальника – фізичної особи.
4. Скорингова оцінка.
5. Оцінка кредитоспроможності фізичної особи на основі вивчення кредитної історії позичальника.
6. Оцінка кредитоспроможності фізичної особи на основі фінансових показників його платоспроможності.
7. Контроль за цільовим використанням споживчого кредиту та його своєчасним погашенням.

Практичне заняття № 14 – 2 год.

Тема: Операції банків із залучення коштів

Мета: засвоїти поняття «депозит» і «депозитні операції банків», оволодіти методикою здійснення вкладних операцій банків до запитання і строкових вкладних операцій, зрозуміти сутність депозитних ощадних сертифікатів, зрозуміти процентну політику банків щодо залучення вкладів (депозитів); визначити роль депозитів в економічному розвитку суспільства.

1. Суть депозиту і депозитних операцій банків. Вклади до запитання.
2. Строкові та ощадні вклади.
3. Залучення банками коштів шляхом емісії власних боргових зобов'язань: ощадних (депозитних) сертифікатів та векселів.
4. Нові форми і способи залучення депозитів та процентна політика щодо залучення вкладів (депозитів).
5. Процентна політика банків щодо залучення вкладів (депозитів).
6. Роль депозитів в економічному розвитку суспільства

Практичне заняття № 15 – 2 год.

Тема: Системи дистанційного банківського обслуговування клієнтів.

Мета: Встановити переваги та недоліки використання мереж Інтернет у банківській діяльності, перспективи надання послуг банків через мережу Інтернет в Україні; охарактеризувати різновиди мобільного зв'язку, визначити переваги та недоліки; встановити, які банківські послуги можуть отримувати користувачі телефонів стандарту GSM, окреслити перспективи надання банками послуг через мобільний телефон; вивчити особливості Private-banking в банківській сфері та перспективи його розвитку.

Питання для обговорення:

1. Можливості комерційних банків надавати послуги через Інтернет. Інформаційні послуги банків у мережі Інтернет.
2. Web-сайти банків, їх значення. Інтерактивне банківське обслуговування. Інтернет-банкінг, його особливості.
3. Послуги комерційних банків України через мережу Інтернет. Розрахункове обслуговування, ведення рахунку, отримання кредитів, фондові операції та ін.
4. Правові аспекти діяльності банків у мережі Інтернет. Електронний підпис. Захист інформації у мережі.
5. Private-banking: особливості та перспективи розвитку в Україні.
6. Суть та види мобільної торгівлі. Послуги комерційних банків у сфері мобільного зв'язку.
7. Послуги банків для власників мобільних телефонів стандарту GSM – для корпоративних клієнтів (ведення рахунку, стан операцій на рахунку, залишок рахунку); для приватних осіб – відкриття рахунку, здійснення розрахунків за товари, роботи, послуги, переказ грошей з рахунку на інший рахунок та ін.
8. Перспективи розвитку послуг комерційних банків, пов'язаних з мобільним зв'язком, та тих, що надаються через мережу Інтернет в Україні.